

SKRIFT I GRUS XXX

Dalai Lama har nettopp vært på besøk i Norge, og besøket har skapt diskusjon om emner som Ring-folk er opp-tatt av. Framfor alt forsøker jeg å la hans skrift prege grusen denne gangen fordi han kanskje mer enn noen er vår samtids Gandhi. - Og som "gamle" Ring-folk kanskje husker, åpnet vi Skrift i grus-serien med Gandhi (Vår Verden Nr 4 198 ; -det var før V.V. og Ringen var slått sammen). - Det skulle altså høve å stille vår "jubileums-grus" til disposisjon for Dalai Lama: Dette er Skrift nr. 30! - Og red. har fått snakke med ham!

221 Karakteristisk for den tibetanske måten måten å gjøre tingene på, er DL både åndelig og verdslig leder for sin nasjon; Karakteristisk er det også at han i denne dobbeltrollen ikke bare er politiker, administrator og religiøs veileder, men at han har bak seg en serie historiske manifestasjoner i samme dobbeltrolle. Dette gir hans ord og handlinger en vekt som savner vestlig sammenligningsgrunnlag. - I stor grad grad forbindes DL der-ved med det tibetiske fol-

kets historie og skiftende vilkår: Han blir et samlede uttrykk for dette folkets identitet i denne verden, - for all den erfaring det tibetanske folket har høstet i strid for selvstendighet mellom mektige naboer. Men ved troen på at DL's eksistens strekker seg over mange kropps-liv blir han også uttrykk for denne nasjonens egenartede søken etter menneskelig mening og frigjøring.

A interesser

For oss er det merkelig at religiøse, politiske og diverse sosiale er blandet sammen, - men i dette stykket er det vi som utgjør avviket historisk og blant kulturene. DL gjenspeiler her et helt samfunn - ett som ikke, som vårt, er blitt spaltet opp i spesial-sektorer. Denne åndelig-verdslige helheten gir nettopp

noe av forklaringen på det tibetanske folkets utrolige seighet i motstand mot politisk og kulturell imperialisme: Et samfunn der alle funksjonene gir hverandre gjensidig mening er som en sammenhengende vev, - det kan bøyes adskillig utenfra før det ryker.

DL kaller Gandhi "en ekte disippel av Buddha". Under en pilgrimsferd i India hvor han besøker de viktigste buddhistiske minne-stedene, oppsøker også DL Rajghat, der Gandhi ble kremert. Han står på bredden av Jumna-elva i dyp konsentrasjon og forsøker å komme Gandhis livserfaring nær for å få et råd i en fortvilt situasjon. - Og rådet kommer som "urokkelig" å holde fast på "læren om ikkevoldelig motstand". "Nå bestemte jeg meg enda mer definitivt på å følge i hans fotspor, uansett vanskeligheter jeg blir stilt overfor."

Og den buddhistiske prosess-læren ("alt er skapende endring") hjelper ham til det: Han sier f.eks.: "Dersom en analyserer hendelser skikkelig, framgår det at fiender ikke er permanente!" En fiende er ikke en steinstøtte, men en strømvirvel på vei mellom stryk og evjer i livssamfunnets elv!

- Men å oppnå denne holdningen til fiender og til dem som øver vold, krever ikke det en indre, åndelig revolusjon, - å "bli ett med Buddha-naturen", ell.l.? Nei, DL har ofte svart benektende på dette når han har blitt spurt av "New Age-ere" og andre, og inntrykket ble bekreftet under samtalene i Oslo. Isteden appellerer DL stadig til ethvert menneskes egen erfaring: Prøv selv! Enhver som forsøker, og en stund holder fast ved ikke-vold vil få se at det fører til forbedring av alle parterers situasjon. Å nå løsninger uten at vitale interessert oppgis kan være vanskelig, men med vold blokkeres alle slike løsninger!

På tross av tjue års arbeidssom skolering i buddhistisk filosofi, unngår DL konsekvent all "akademisk uttrykksmåte". Han snakker hverdagsspråk og bruker eksempler. Men han gir inntrykk av en trygg ro basert på grundig refleksjon. Her gjetter jeg på at en medvirkende faktor er den arten av filosofi DL er trent i - madhyamika ("mellom-veien") - hvor hovedpoenget er en gjennomhulling av alle filosofiske begreper og ved det en innsikt i at begrepstenkning ikke hjelper oss til dyp erkjennelse. Madhyamika-filosofien fungerer som en slags renselsesprosess som samtidig gir en alternativet til begrepstekningen: Den intuitive evnen til å gripe enheten mellom alt levende. (I full fart må jeg her bruke delvis villedende

forenklinger). - Etter en slik filosofisk terapi snakker en grasrotas språk igjen, men med et utvalg av ord og med en "felleskapets medvitende holdning" og en sort "utstråling" som terapien har gjort mulig. Et eksempel på dette finner en, tror jeg, på s. 52 i den lille boka Dalai Lama: Om fred (utg. i anledn. DL's Norges-besøk, Dreyers forl.): "Vi bør alltid vokte vår egen holdning til andre, og vi bør øyeblikkelig forandre oss selv når vi ser at vi har urett". - Den typiske vestlige tankegangen på dette punktet ville blitt uttrykt ved en appell til å forandre ens tankegang eller holdning. Uten å bruke fremmedartede ord gir DL her uttrykk for den buddhistiske oppfatningen at det er hele mennesket som forandres, - det er ikke noe "bærende jeg" som er uforandret, mens dets tanker holdninger forandres.

For det tibetanske folket er DL ikke en "levende Buddha", - men legemliggjøringen av en bodhisattva - dvs. av "en opplyst som har valgt å forbli en aktiv kraft i den konfliktfylte livsstrømmen". - Dette - og ikke noen slags passasje inn i et freds-perfekt Nirvana-paradis - sees av tibetansk

buddhisme som det høyeste mål en kan sette seg. I kontrast til dette, blir vestlig individuell frelse et egoistisk mål. Legemliggjøringen av dette idealet gir også et viktig tilskudd til forståelse av DL's bidrag til det tibetanske folkets utholdenhet overfor den kinesiske okkupasjonen - og dets neste mirakuløse evne til å stå imot et av verdens mest systematisk gjennomførte forsøk på å utrydde en nasjon og dens kultur. - Det høyeste idealet er altså ikke en eksistens preget av harmoni, men selvoppofrende deltagelse uten ende i kamp mot lidelse, - eller retttere: En befrielse fra

selvets fengsel, hvor denne befrielsen er ensbetydende med identifikasjon med alt som lever. Dermed gir det seg selv at så lenge verden er preget av lidelse kan en ikke være annet enn medkjempende. - I en radikal prosess-filosofi finnes det intet privat smutthull! - På en måte er det her bare trukket en logisk konsekvens av den klassiske buddhismen.

Det er også i tråd med denne læren og dette livet når Dalai Lama i dag står som en sentral pådriver innen det internasjonale mobiliseringsprogrammet Buddhist Perception of Nature ("Buddhistisk natur-forståelse"), - et prosjekt som søker å aktivisere verdens buddhister til vern om natur ut fra buddhismens lære om enhet mellom alt som lever.

